

—
Верховний
Суд

Підняття корпоративної завіси: судова практика

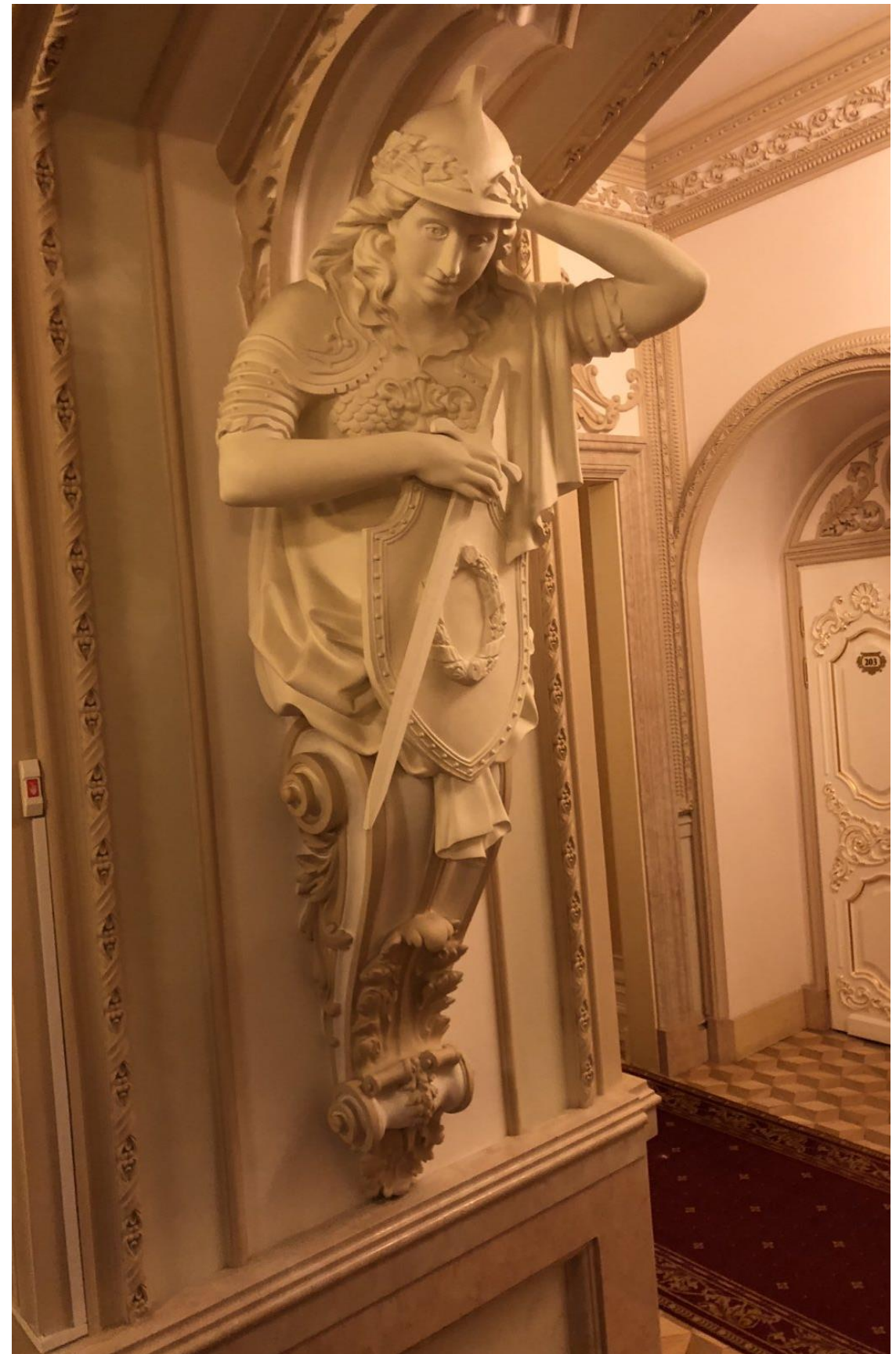
Олена Кібенко,
суддя Верховного Суду

Дискусійний клуб. Цивілістична платформа.

24 січня 2025 року,
онлайн

План:

1. Стислий історичний екскурс: від запровадження обмеженої відповідальності до підняття корпоративної завіси
2. Сквіз-аут
3. Виконання арбітражного рішення: звернення стягнення на акції українського банку, що належали російській державній корпорації за боргами рф
4. Вжиття заходів забезпечення щодо майна бенефіціарного власника
5. Процесуальні відносини
6. Відповідальність пов'язаних осіб (власників істотної участі, керівників) припинених банків

Палата Лордів

справа *Salomon v A. Salomon & Co
Ltd* (1897)

Постанова ВС від 15.06.2022 у справі №905/671/19

Міноритарний акціонер може звертатися з позовом про визначення суми компенсації, стягнення збитків або неправомірної вигоди як до покупця, так і до його афілійованих осіб чи третіх осіб, які брали участь у придбанні пакету акцій міноритаріїв у процедурі сквіз-аут, кінцевого бенефіціарного власника, а також до емітента

- Підтверджено цю правову позицію у постанові ВС від 29.08.2024 у справі №905/830/21
- На розгляді Корпоративної палати справа №910/8714/18

Постанова ВС від 20.07.2022 у справі №910/4210/20

Правомірним є звернення виконавцем стягнення на акції Промінвестбанку, що належали ДКР ВЕБ РФ (російська державна корпорація) на виконання рішення міжнародного арбітражу проти РФ (стягнення збитків, спричинених анексією Криму)

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

Фонд звернувся з позовом до ОСОБА_1 про відшкодування більше 45 млрд грн шкоди (збитків), завданих банку «Фінанси і Кредит». Одночасно з позовом Фонд також подав заяву про забезпечення позову, у якій просив накладити арешт на корпоративні права/заборонити відчуження корпоративних прав у статутному капіталі низки українських та іноземних юридичних осіб, щодо яких ОСОБА_1 є кінцевим бенефіціарним власником (здійснює опосередковане володіння корпоративними правами).

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

Ключовими доводами всіх скаржників є те, що суди попередніх інстанцій, нехтуючи самотійною правосуб`єктністю низки українських та іноземних юридичних осіб, наклали арешт/встановили заборону відчуження щодо корпоративних прав (акцій, часток), які не належать ОСОБА_1 як відповідачу на праві власності

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

131. Верховний Суд погоджується з доводами скаржників, що за загальним правилом чинне законодавство України (як і інших країн) встановлює принцип самостійної відповідальності учасника юридичної особи (власника корпоративних прав за своїми зобов'язаннями), а тим більше кінцевого бенефіціарного власника.

135. Водночас за останні роки Верховний Суд неодноразово формулював правові висновки, у яких визначав умови, коли юридична самостійність юридичної особи може бути проігнорована. Верховний Суд застосовував у своїх рішеннях доктрину "підняття корпоративної завіси" та доктрину "альтер его", на що звертає увагу Фонд у своїх письмових поясненнях від 01.01.2024.

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

153. Підняття корпоративної завіси означає, що майно, права та обов'язки, що належать певній юридичній особі, розглядаються як майно, права та обов'язки іншої особи, найчастіше її учасників, керівників або інших компаній групи. Особливістю цієї доктрини є відсутність виключного переліку випадків або умов, за яких правосуб'єктність юридичної особи може не братися до уваги. Суд не визнає правосуб'єктність юридичної особи лише у конкретному спорі, і лише у певних правовідносинах, оскільки це потрібно для досягнення справедливого та розумного вирішення спору, при цьому сама юридична особа не припиняє своє існування.

Постанова від 10.01.2024 у справі № 910/268/23 (група компаній Феррекспо)

151. Чинне законодавство не містить норм загального характеру, які б регулювали "підняття корпоративної завіси" між учасником та юридичною особою (частково такі положення включені у спеціальне законодавство - Закон "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", Кодекс України з процедур банкрутства). Отже, для визначення випадків, коли судом може застосовуватися ця доктрина необхідно звернутися до доктринальних джерел та судової практики.

152. В українських та закордонних доктринальних джерелах та судовій практиці ...у якості **підстав для підняття судом корпоративної завіси** найчастіше називають такі випадки:

- 1) якщо юридична особа та учасник становлять єдине ціле (майно, діяльність, інтереси компанії та учасника настільки спільно пов'язані, переплетені між собою, становлять єдине ціле, що неможливо або немає сенсу юридично розмежовувати їх);
- 2) використання учасником юридичної особи як фасаду, схеми, оболонки (юридична особа не має самостійного бізнесу, органи управління створені лише номінально, фактично вона керується учасником, створена виключно для уникнення відповідальності перед кредиторами або легального обходу приписів закону);
- 3) якщо юридична особа фактично діяла як агент або володіла майном в інтересах учасника (коли компанія діє як агент чи номінальний власник майна учасника, суто в його інтересах як принципала чи бенефіціарного власника);
- 4) в інтересах справедливості (усі інші випадки, коли визнання за компанією самостійної правосуб'єктності призводить до очевидно несправедливого результату).

Процесуальні відносини:

- Постанова ВС від 29.04.2022 у справі справа №905/830/21 (необхідність повідомлення всіх відповідачів- нерезидентів відповідно до Конвенції про вручення за кордоном судових або позасудових документів у цивільних або комерційних справах 1965 року)
- Неможливість учасника (акціонера) товариства звертатися з позовом щодо оскарження правочинів цього товариства (Постанова ВП ВС від 01.03.2023 у справі №522/22473/15-ц)

Відповідальність пов'язаних з банком осіб за збитки (шкоду), завдану банку та вкладникам:

- Постанова ВС від 12.07.2022 у справі справа №910/18526/21 (Тавріка -1), очікується постанова у цій справі (Таврика - 2)
- Постанова ВС від 08.11.2023 у справі № 916/1489/22 (Фінрост - 1)
- Постанова Корпоративної палати КГС ВС від 04.06.2024 у справі №916/3724/21 (Фінрост - 2)

—
Верховний
Суд

Дякую за увагу!